

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Priorytet VII Promocja integracji społecznej
Działanie 7.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej
Poddziałanie 7.2.1 Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Raport cząstkowy

z badań jakościowych przeprowadzonych wśród wychowanków MOS/MOW/DD/ZP z powiatu wałbrzyskiego

- wychowanków Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapeutycznych (MOS)
- wychowanków Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych (MOW)
- wychowanków Domów Dziecka (DD)
- wychowanków Zakładów Poprawczych (ZP)

na potrzeby projektu pt.

***„Młodzi Gniewni – wypracowanie nowych i skutecznych metod
integracji społecznej młodzieży wykluczonej lub zagrożonej
wykluczeniem społecznym”***

Opracowanie:

Bison Consulting S.A.
ul. Legnicka 46A lok.12
53-674 Wrocław
tel. 71 341 82 30
fax. 71 342 00 80
office@bison.com.pl
www.bison.com.pl

Wrocław, wrzesień 2012 r.

**Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu
Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki**

Publikacja współfinansowana przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w związku z realizacją projektu pt. „Młodzi Gniewni – wypracowanie nowych i skutecznych metod integracji społecznej młodzieży wykluczonej lub zagrożonej wykluczeniem społecznym”.

Raport cząstkowy powstał w ramach zadania 1- przygotowanie i przeprowadzenie badań i analiz. Badanie jakościowe zostało przeprowadzone wśród 50. wychowanków:

- Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapeutycznych (MOS)
- Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych (MOW)
- Domów Dziecka (DD)
- Zakładów Poprawczych (ZP)

z powiatu wałbrzyskiego.

Główny cel badania to identyfikacja barier, które utrudniają wychowankom Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych (MOW), Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapeutycznych (MOS), Domów Dziecka (DD) i Zakładów Poprawczych (ZP) uzyskanie i utrzymanie zatrudnienia.

Realizacja projektu:

Lider projektu:

Fundacja Edukacji Europejskiej
ul. Dmowskiego 2/4
58-300 Wałbrzych
tel./fax: 74 849 21 33
e-mail: office@fee.pl

Partner I:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
ul. Limanowskiego 9
58-300 Wałbrzych
tel.: 74 6666 300
fax: 74 6666 301
e-mail: sekretariat@pcpr.walbrzych.pl

Partner II:

Michael Tiffernus e.V. Institut
Stühlingerstr. 11 D-79106 Freiburg Niemcy

Spis treści

I.	Wstęp	4
II.	Wnioski z badań	5
III.	Analiza materiału zgromadzonego w badaniu jakościowym	8
	1. Próba badawcza- cechy społeczne badanych	9
	2. Potrzeby i oczekiwania wychowanków MOS/MOW/DD/ZP	10
	2.1. Sytuacje trudne.....	10
	2.2. Przyczyny sytuacji, w której znaleźli się wychowankowie MOS/MOW/DD/ZP.....	12
	2.3. Potrzeby, które ułatwiłyby wychowankom MOS/MOW/DD/ZP start w dorosłe życie oraz integrację społeczną i zawodową.....	14
	2.4. Problemy wychowanków MOS/MOW/DD/ZP	14
	3. Potrzeby wychowanków MOS/MOW/DD/ZP w zakresie wsparcia doradczego	15
	3.1. Rodzaje wsparcia i pomocy, z jakich chcieliby skorzystać wychowankowie MOS/MOW/DD/ZP	15
	3.2. Otrzymane wsparcie w zakresie doradztwa.....	18
	4. Potrzeby w zakresie szkoleń zawodowych	19
	4.1. Ocena szans kontynuacji nauki w przyszłości przez wychowanków MOW/MOS/DD/ZP.....	19
	4.2. Tematy zajęć, które interesują wychowanków MOW/MOS/DD/ZP.....	21
	4.3. Umiejętności i kompetencje, które zdaniem wychowanków MOS/MOW/DD/ZP są potrzebne na etapie poszukiwania pracy.....	23
	4.4. Ocena swoich szans na zatrudnienie i pracę zawodową w przyszłości przez wychowanków MOS/MOW/DD/ZP.....	26
	5. Bariery, które uniemożliwiają wychowankom MOS/MOW/DD/ZP start w dorosłe życie i integrację społeczną i zawodową	27
	5.1. Zagrożenia po opuszczeniu MOS/MOW/DD/ZP.....	29
	5.2. Działania, jakie należałoby podjąć, aby zniwelować bariery uniemożliwiające wychowankom MOS/MOW/DD/ZP start w dorosłe życie oraz integrację społeczną i zawodową.....	30
IV.	Spis rysunków	38
V.	Spis tabel	39
VI.	Załączniki	40

I. Wstęp

Niniejszy Raport cząstkowy jest rezultatem przeprowadzonych badań jakościowych metodą Indywidualnego Wywiadu Pogłębionego (IDI - Individual In-Depth Interview) wśród 50. wychowanków Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych (MOW), Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapeutycznych (MOS), Domów Dziecka (DD) i Zakładów Poprawczych (ZP) z powiatu wałbrzyskiego.

Celem badania było stwierdzenie jakie bariery i problemy są przyczynami, które utrudniają wychowankom Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego (MOW), Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapeutycznego (MOS), Domów Dziecka (DD) i Zakładów Poprawczych (ZP) uzyskanie i utrzymanie zatrudnienia.

Badania jakościowe prowadzone były przez moderatorów w oparciu o narzędzie badawcze, tj. scenariusz wywiadu uwzględniający cele badania oraz poprzez zgłębianie obszarów badawczych podczas bezpośrednich rozmów z wychowankami w obszarach problemowych wywiadu.

Badaniem objęto wychowanków MOS/MOW/DD/ZP z pow. wałbrzyskiego, którzy spełniali następujące kryteria:

- 1) wyrazili zgodę na przeprowadzenie wywiadu,
- 2) spełniali kryterium wiekowe 17-19 lat,
- 3) wyrazili zgodę na nagranie wywiadu za pomocą dyktafonu,
- 4) z własnej woli chcieli rozmawiać o problemie badawczym przedstawionym w scenariuszu wywiadu.

W metodologii zastosowano również, scenariusz wywiadu pogłębionego w wersji elektronicznej do prezentowania na stronie internetowej projektu www.mlodziagniewni.com.pl. Moderator przed wywiadem mógł wskazać respondentowi możliwość zapoznania się ze scenariuszem wywiadu, co umożliwiło mu przygotowanie się do spotkania z moderatorem i przeprowadzenie wywiadu w umówionym terminie.

Próba badawcza- badanie przeprowadzono wśród 50. wychowanków przebywających w następujących placówkach opiekuńczo- wychowawczych z

powiatu wałbrzyskiego: Dom Dziecka (DD)- 36% respondentów, Zakład Poprawczy (ZP) pow. świdnicki, w którym przebywają wychowankowie z pow. wałbrzyskiego z powodu braku ZP w pow. wałbrzyskim - 34% respondentów, Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy (MOW)- 18% respondentów oraz Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapeutyczny (MOS)- 12% respondentów. Badaniem objęto respondentów ze wszystkich placówek; respondenci w różnym stopniu wykazali się wiedzą o problemie badawczym, przekazując moderatorom wiele cennych informacji i spostrzeżeń. Wychowankowie MOS/MOW/DD/ZP szczegółowo wskazali swoje potrzeby i oczekiwania, a także bariery, które uniemożliwiają im start w dorosłe życie i integrację społeczną i zawodową.

Rozkład (%) próby badawczej ww. wynikał z głównego kryterium jakim był wiek respondentów pkt.2) wyżej. W placówkach objętych badaniem w pow. wałbrzyskim i Zakład Poprawczy w Świdnicy, przebywało łącznie 781 wychowanków, w tym 61 wychowanków w grupie wiekowej 17-19 lat. W badaniu udział wzięło 82% wszystkich wychowanków w wieku 17-19 lat przebywających w placówkach MOS/MOW/DD/ZP z pow. wałbrzyskiego (źródło danych: starostwo powiatowe , PCPR w Wałbrzychu).

II. Wnioski z badań

W wyniku przeprowadzonej analizy zebranego materiału badawczego sformułowano wnioski w następujących obszarach badawczych:

1. Potrzeby i oczekiwania wychowanków MOS/MOW/DD/ZP

- 1) **Wśród badanych 64% wychowanków nie jest zaangażowanych w realizację Indywidualnego Programu Usamodzielnienia (IPU).** Pozostałe 36% współpracuje przy tworzeniu IPU, oceniając poziom współpracy jako dobry.
- 2) Analiza wywiadów wskazała, że 80% wychowanków umie sobie poradzić w „sytuacji trudnej”, w tym 50% twierdzi, że problemy powstałe „da się

rozwiązać”, 30%, że „zawsze sobie poradzą”. **Aż 64% badanych potwierdziło, że „sytuacje trudne” zdarzają im się sporadycznie.**

- 3) Poważnym powodem umieszczenia wychowanka w placówce były jego problemy w nauce 52% badanych, uzależnienie (alkohol, narkotyki) 30%, problemy z prawem 24%, przemoc w rodzinie 20%.
- 4) Badani wychowankowie określili swoje potrzeby, które pomogą im wejść w dorosłe życie oraz zintegrować się społecznie i zawodowo, wśród potrzeb oczekują wsparcia materialnego w postaci dofinansowania do: mieszkania 58%, nauki 70% (w tym zawodu 40%) oraz wsparcia psychologicznego 14%, pomocy w podjęciu pracy 68%. **Respondenci wskazali potrzebę wsparcia w zakresie nauczania ich wypełniania druków administracyjnych, ponad 50% nie umie wypełnić druków administracyjnych, a 42% wychowanków nie rozumie tekstów pism urzędowych.**
- 5) Analiza materiału badawczego wykazała, że wychowankowie chętnie korzystają z różnych form doradztwa; 62% otrzymało wsparcie, 76% zadeklarowało chęć nauki i kształcenia zawodowego w tym 24% w szkole średniej. **Badania ujawniły ogromną potrzebę wychowanków w zakresie korzystania ze szkoleń zawodowych i udziału w warsztatach, aż 96% badanych chce w nich uczestniczyć, podobnie w spotkaniach z doradcą zawodowym 86% badanych.**
- 6) Przeprowadzona w badaniu analiza preferowanej przez wychowanków tematyki zajęć wskazała, że wychowankowie **najwyżej ocenili tematykę zajęć dotyczącą praktycznych umiejętności przygotowywania dokumentów aplikacyjnych- 205 punktów,** najniżej -144 punkty, zajęcia z integracji współpracowników.
- 7) W zakresie kompetencji i umiejętności poszukiwania pracy, wychowankowie w badaniu wskazali, **że podczas poszukiwania pracy najważniejsza jest motywacja 62% badanych.** Ponad połowa respondentów jest zdania, że na

etapie poszukiwania pracy **najbardziej potrzebne są umiejętności w zakresie poszukiwania ofert pracy**, dla 40% badanych ważna jest również odpowiednia autoprezentacja na rozmowie kwalifikacyjnej, dla 16% planowanie działań i właściwa organizacja czasu.

- 8) Z analizy materiału badawczego wynika, że wychowankowie są **zainteresowani szkoleniami umiejętności interpersonalnych**, w tym: 40% wychowanków chce się szkolić w zakresie pracy grupowej, 38% w zakresie radzenia sobie ze stresem, w zakresie: komunikacji 34%, autoprezentacji 32%, kreatywności 22%, asertywności 14%. Jednak 10% badanych nie jest zainteresowana szkoleniami z zakresu umiejętności interpersonalnych. Z analizy wywiadów wynika, **że 80% wychowanków wskazało wysoki poziom motywacji do poszukiwania pracy, wierzą w swoje siły i znalezienie pracy, chcą pracować.**

2. Bariery, które uniemożliwiają wychowankom MOS/MOW/DD/ZP start w dorosłe życie i integrację społeczną i zawodową

- 1) Z przeprowadzonych badań **wynikają bardzo dobre relacje wychowanków z rówieśnikami 44% oraz z rodzicami 62%**. Z rodzicami nie utrzymuje kontaktu 12% wychowanków z powodu braku rodziców lub jednego rodzica (ojciec).
- 2) **Zdaniem ponad 50% badanych wychowanków największym zagrożeniem po opuszczeniu przez nich placówki jest powrót do środowiska, które sprowadza na złą drogę.** Dla 30% respondentów zagrożeniem jest brak pieniędzy, dla 14% samotność, dla 6% powrót do nałogu. 40% wychowanków wskazało inne zagrożenia, po zgłębieniu wskazanych zagrożeń w grupie „inne”, 14% wychowanków stwierdziło, że nie widzi zagrożeń.
- 3) **W przeprowadzonym badaniu 38% respondentów nie wskazało żadnych barier. 62% badanych wskazało bariery, które uniemożliwiają im start w**

dorośle życie i integrację społeczną i zawodową, w tym: brak miejsc pracy, trudny dostęp do własnego mieszkania /**bariera finansowa**, brak doświadczenia zawodowego/**bariera dostępu do rynku pracy**, lęk przed usamodzielnieniem, podatność na negatywny wpływ środowiska/**bariera psychologiczna**.

- 4) W wywiadzie, respondenci wskazali jakie ich zdaniem działania należałoby podjąć, aby zniwelować bariery uniemożliwiające im start w dorosłe życie oraz integrację społeczną i zawodową, w tym: zapewnić indywidualną pomoc psychologiczną również po opuszczeniu placówki, pomoc w uzyskaniu mieszkania i pracy, udzielić pomocy przy zmianie miejsca zamieszkania (łamanie bariery psychologicznej w związku z powrotem do środowiska pochodzenia).

III. Analiza materiału zgromadzonego w badaniu jakościowym

W ramach ww. badań jakościowych, moderatorzy przeprowadzali z respondentami indywidualne wywiady pogłębione na podstawie opracowanego scenariusza zawierającego niżej wymienione obszary badawcze:

- 1) potrzeby i oczekiwania wychowanków Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych (MOW), Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapeutycznych (MOS), Domów Dziecka (DD) i Zakładów Poprawczych (ZP),
- 2) bariery, które uniemożliwiają wychowankom MOW/MOS/DD/ZP start w dorosłe życie i integrację społeczną i zawodową.

Podczas indywidualnego wywiadu przeprowadzonego z respondentem, moderatorzy pozyskiwali informacje oraz zgłębiali wiedzę o problematyce obszarów badawczych, co pozwoliło zebrać cenny materiał badawczy. Na podstawie przeprowadzonej analizy zebranego materiału badawczego opracowano niniejszy raport.

Poniżej w pięciu podrozdziałach przedstawiono wyniki analizy materiału badawczego:

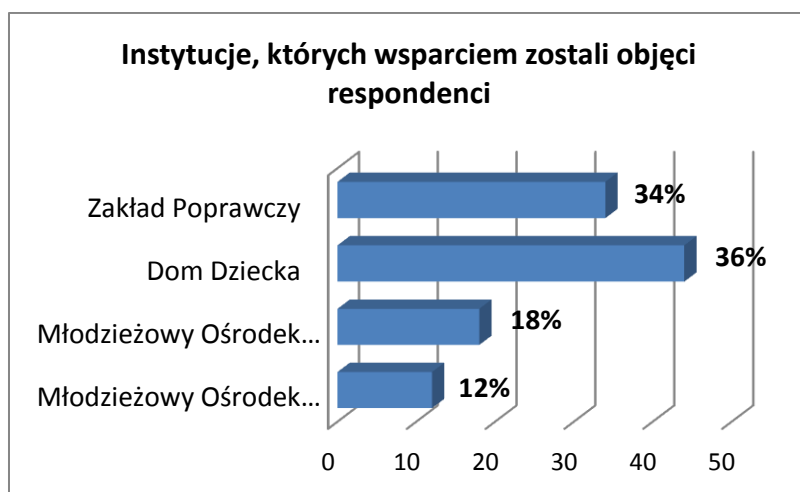
1. Próba badawcza- cechy społeczne badanych

W badaniu jakościowym przeprowadzonym metodą IDI w ramach projektu pt. **„Młodzi Gniewni – wypracowanie nowych i skutecznych metod integracji społecznej młodzieży wykluczonej lub zagrożonej wykluczeniem społecznym”** wzięło udział 50. respondentów – wychowanków Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych (MOW), Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapeutycznych (MOS), Domów Dziecka (DD) i Zakładów Poprawczych (ZP) z powiatu wałbrzyskiego, stanowiących próbę badawczą. Cechy społeczne badanych określono na podstawie odpowiedzi udzielonych przez respondentów, które zostały zdefiniowane w scenariuszu indywidualnego wywiadu pogłębionego jako dane respondentki/respondenta.

W badaniu jakościowym wzięło udział 42 mężczyzn (84% respondentów) i 8 kobiet (16% respondentów), w wieku 17-19 lat, w tym:

- 17 lat- 62% respondentów
- 18 lat- 24% respondentów
- 19 lat- 14% respondentów.

Rodzaje instytucji, których wsparciem zostali objęci respondenci przedstawiono na rys. 1.

Rys. 1 Rodzaje instytucji, których wsparciem zostali objęci respondenci

Wśród respondentów 36% to wychowankowie Domu Dziecka, 34%- Zakładu Poprawczego, 18%- Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego, natomiast 12% to wychowankowie Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapeutycznego. Czas pobytu

w placówce ankietowanych wychowanków MOW/MOS/DD/ZP z powiatu wałbrzyskiego to ok 2 lat- 18% respondentów; rok- 16% respondentów; 4 lata- 14% respondentów; mniej niż rok oraz 3 lata- 10% respondentów; 9 i 10 lat- 6% respondentów; 5 i 14 lat- 4% respondentów; 6, 8, 11, 12, 13 i 16 lat- po 2% respondentów.

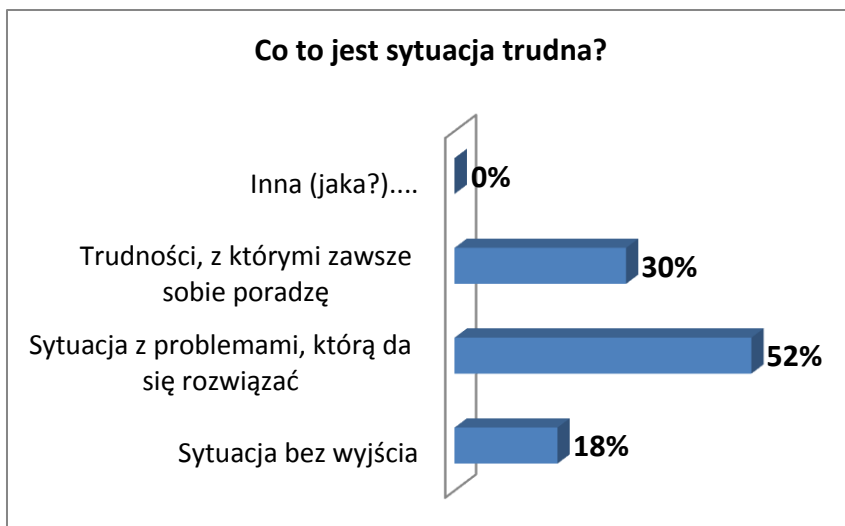
Spośród wszystkich respondentów 64% wychowanków MOS/MOW/DD/ZP nie jest zaangażowanych w przygotowanie Indywidualnego Programu Usamodzielnienia (IPU). Pozostała część ankietowanych bierze udział w IPU poprzez składanie własnych propozycji oraz wspólną pracę z wychowawcą usamodzielniającym. Poziom zaangażowania w przygotowanie IPU większość wychowanków placówek opiekuńczo- wychowawczych oceniło średnio oraz na poziomie wysokim/ bardzo dobrym i dobrym.

2. Potrzeby i oczekiwania wychowanków MOS/MOW/DD/ZP

Wychowankowie MOS/MOW/DD/ZP z powiatu wałbrzyskiego biorący udział w badaniu jakościowym, podczas wywiadu pogłębionego wskazali swoje potrzeby i oczekiwania m.in. poprzez wskazanie przyczyn sytuacji, w której się znaleźli; sprecyzowanie swoich potrzeb, które ułatwiłyby im start w dorosłe życie i integrację społeczną i zawodową oraz wskazanie swojego największego problemu.

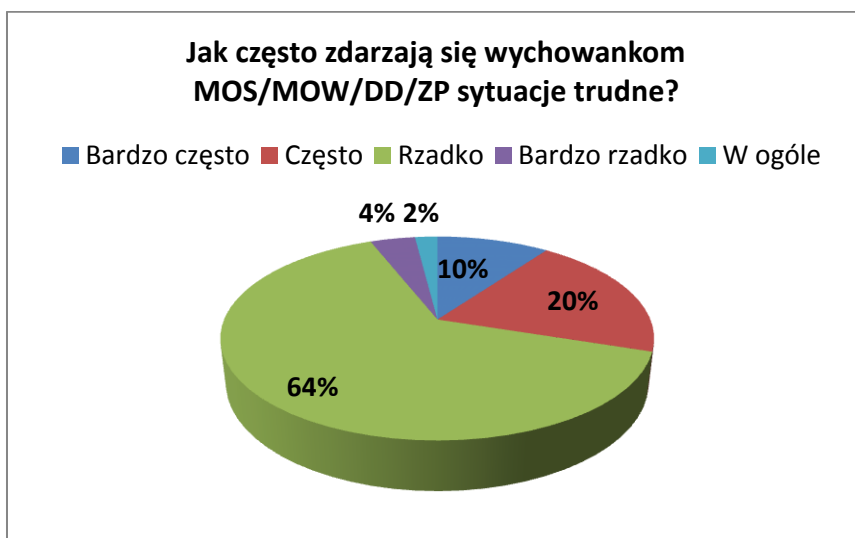
2.1. Sytuacje trudne

Respondenci mieli za zadanie zdefiniować czym jest dla nich sytuacja trudna. Udzielone odpowiedzi zestawiono na rys. 2.

Rys. 2 Czym jest sytuacja trudna zdaniem wychowanków MOS/MOW/DD/ZP

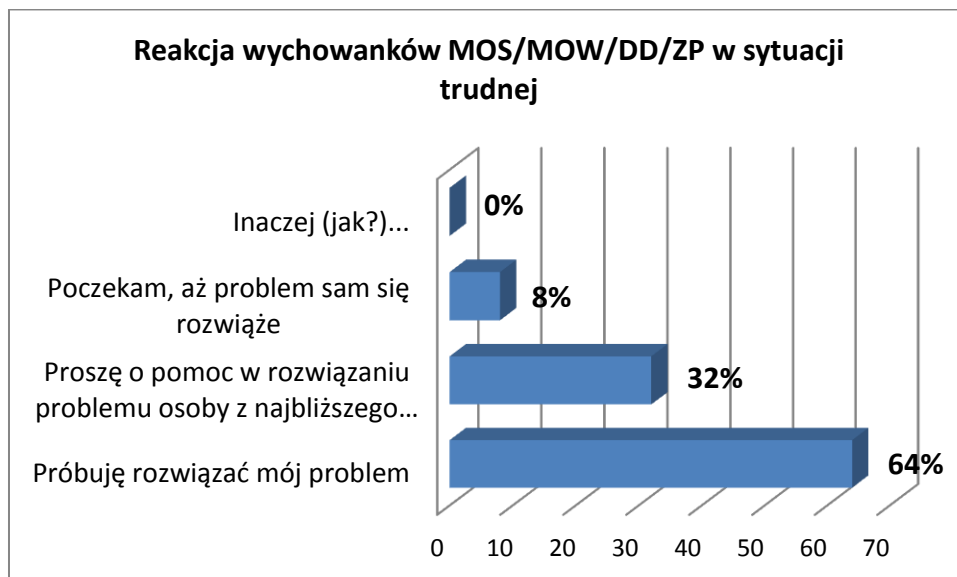
Zdaniem ponad połowy ankietowanych wychowanków MOS/MOW/DD/ZP sytuacja trudna to sytuacja z problemami, którą da się rozwiązać; 30% respondentów jest zdania, że sytuacja trudna wiąże się z trudnościami, z którymi zawsze sobie poradzą. Natomiast dla 18% wychowanków placówek opiekuńczo- wychowawczych sytuacja trudna jest sytuacją bez wyjścia. Ponadto respondenci określali jak często zdarzają im się sytuacje trudne, uzyskane odpowiedzi przedstawiono na rys.3.

Rys. 3 Jak często zdarzają się wychowankom MOS/MOW/DD/ZP sytuacje trudne

Zdaniem 64% wychowanków MOS/MOW/DD/ZP sytuacje trudne zdarzają się im rzadko, według 20%- często, 10%- bardzo często, 4%- bardzo rzadko. Zaledwie 2% respondentów nie spotkało się z trudnymi sytuacjami. Ponadto, wychowankowie ww.

placówek określali swoją reakcję na trudną sytuację. Udzielone odpowiedzi zestawiono na rys. 4.

Rys. 4 Reakcja wychowanków MOS/MOW/DD/ZP w sytuacji trudnej

64% ankieterowanych wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych w sytuacji trudnej próbuje rozwiązać swój problem, 32% prosi o pomoc w rozwiązaniu problemu osoby z najbliższego otoczenia, natomiast 8% czeka, aż problem sam się rozwiąże.

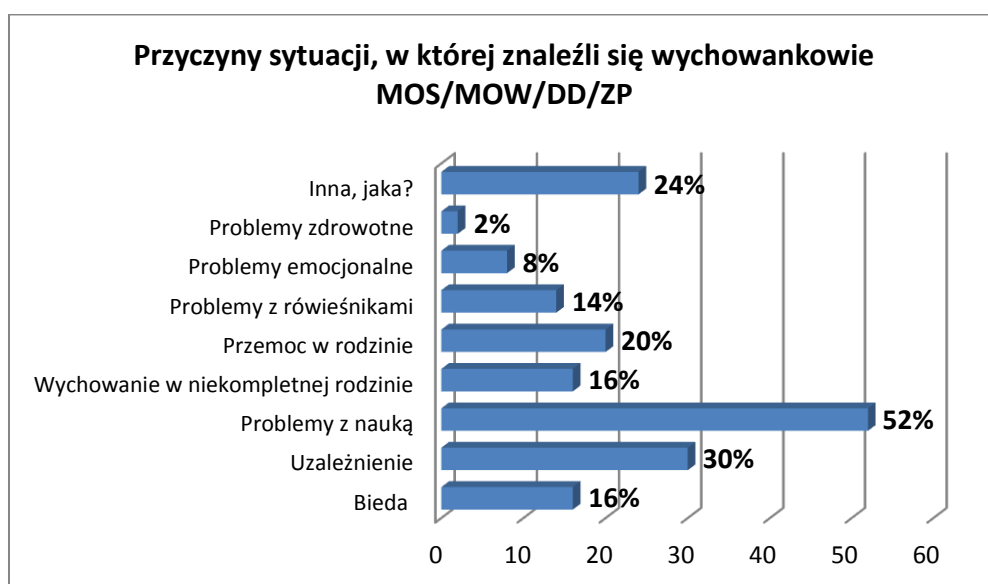
2.2. Przyczyny sytuacji, w której znaleźli się wychowankowie MOS/MOW/DD/ZP

W prowadzonym wywiadzie wychowankowie Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych, Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapeutycznych, Domów Dziecka i Zakładów Poprawczych z powiatu wałbrzyskiego udzielali odpowiedzi moderatorom na pytanie – Co uważasz za główną przyczynę sytuacji, w której się znalazłaś/eś? Wyniki uzyskanych odpowiedzi zestawiono w tabeli 1 oraz na rys. 5.

Tab. 1 Przyczyny sytuacji w której się znaleźli wychowankowie MOS/MOW/DD/ZP

Lp.	Odpowiedzi	Ilość Odpowiedzi	%
1.	Bieda	8	16
2.	Uzależnienie	15	30

3.	Problemy z nauką	26	52
4.	Wychowanie w niekompletnej rodzinie	8	16
5.	Przemoc w rodzinie	10	20
6.	Problemy z rówieśnikami	7	14
7.	Problemy emocjonalne	4	8
8.	Problemy zdrowotne	1	2
9.	Inna, jaka?	12	24

Rys. 5 Przyczyny sytuacji w której się znaleźli wychowankowie MOS/MOW/DD/ZP

Ponad połowa badanych wychowanków MOS/MOW/DD/ZP uważa, że znaleźli się w placówce ze względu na problemy z nauką. 30% respondentów jako przyczynę sytuacji, w której się znaleźli wskazało uzależnienie, 20%- przemoc w rodzinie, 16%- wychowanie w niekompletnej rodzinie i biedę, 14%- problemy z rówieśnikami, 8%- problemy emocjonalne, natomiast 2%- problemy zdrowotne. Ponadto 24% wychowanków ww. placówek opiekuńczo- wychowawczych wskazało inne (niż

wskazane w scenariuszu) przyczyny sytuacji, w której się znaleźli, w tym: problemy z prawem (kradzieże i pobicia), narkotyki, patologię, śmierć rodziców.

2.3. Potrzeby, które ułatwiłyby wychowankom MOS/MOW/DD/ZP start w dorosłe życie oraz integrację społeczną i zawodową

Wychowankowie Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych, Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapeutycznych, Domów Dziecka i Zakładów Poprawczych z powiatu wałbrzyskiego wskazali następujące potrzeby, które ułatwiłyby im start w dorosłe życie oraz integrację społeczną i zawodową:

- pracę- 68% respondentów,
- mieszkanie/ dom- 56% respondentów,
- pieniądze- 24% respondentów,
- rodzinę- 22% respondentów,
- możliwość studiowania/ kontynuowanie nauki/ szkołę- 14% respondentów,
- wsparcie ze strony rodziny- 8% respondentów,
- opuszczenie zakładu- 6% respondentów,
- pomoc w załatwianiu spraw, wsparcie osoby drugiej, która miała już takie doświadczenia życiowe, samochodu, wsparcie przyjaciół, posiadanie zawodu- 2% respondentów.

Jedynie 2% badanych wychowanków MOS/MOW/DD/ZP z powiatu wałbrzyskiego nie wskazało żadnych potrzeb.

2.4. Problemy wychowanków MOS/MOW/DD/ZP

Wychowankowie Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych, Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapeutycznych, Domów Dziecka i Zakładów Poprawczych z powiatu wałbrzyskiego wskazali następujące problemy:

- chęć opuszczenia placówki/ pobyt w placówce, sytuacja rodzinna- 10% respondentów,
- lęk przed usamodzielnieniem się, szkoła, była dziewczyna- 6% respondentów,
- brak częstego kontaktu z rodziną- 4% respondentów,
- kontakty z rodzeństwem, załatwienie praktyki, choroba, oczekiwanie na mieszkanie, 1,5 roku poza domem i denerwujący wychowawcy, dziewczyna

w innym mieście, uzależnienie matki, nauka języka niemieckiego- 2% respondentów.

Spośród badanych 46% wychowanków MOS/MOW/DD/ZP nie ma żadnych problemów, natomiast 2% nie wie jakie są ich największe problemy/zmartwienia.

3. Potrzeby wychowanków MOS/MOW/DD/ZP w zakresie wsparcia doradczego

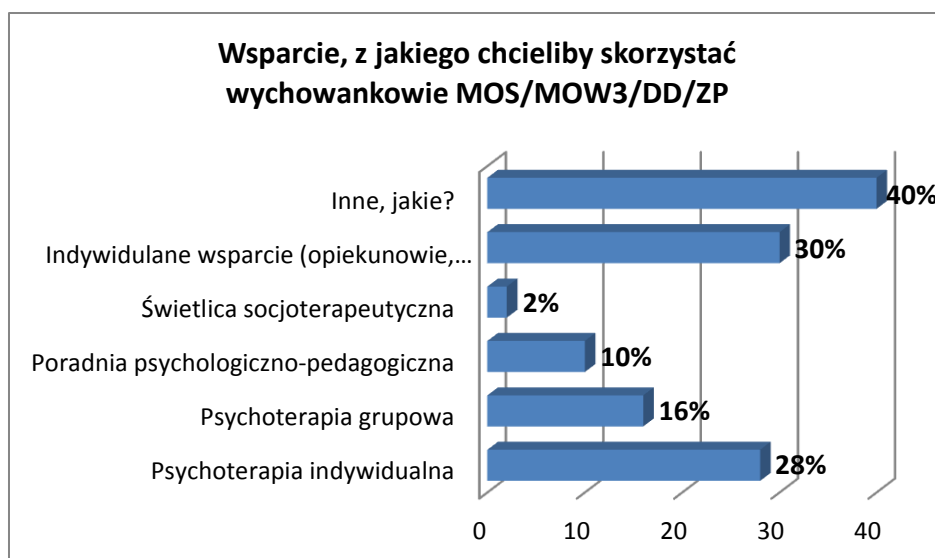
Wychowankowie MOS/MOW/DD/ZP z powiatu wałbrzyskiego biorący udział w badaniu jakościowym, podczas wywiadu pogłębionego wskazali swoje potrzeby w zakresie wsparcia doradczego.

3.1. Rodzaje wsparcia i pomocy, z jakich chcieliby skorzystać wychowankowie MOS/MOW/DD/ZP

Rodzaje wsparcia, jakie chcieliby otrzymać wychowankowie MOS/MOW/DD/ZP zestawiono w tabeli 2 oraz na rys. 6.

Tab. 2 Rodzaje wsparcia, jakie chcieliby otrzymać wychowankowie MOS/MOW/DD/ZP

Lp.	Odpowiedzi	Ilość Odpowiedzi	%
1.	Psychoterapia indywidualna	14	28
2.	Psychoterapia grupowa	8	16
3.	Poradnia psychologiczno-pedagogiczna	5	10
4.	Świetlica socjoterapeutyczna	1	2
5.	Indywidualne wsparcie (opiekunowie, asystenci, pracownicy socjalni, animatorzy pracy, streetworkerzy)	15	30
6.	Inne, jakie?	20	40

Rys. 6 Rodzaje wsparcia, jakie chcieliby otrzymać wychowankowie MOS/MOW/DD/ZP

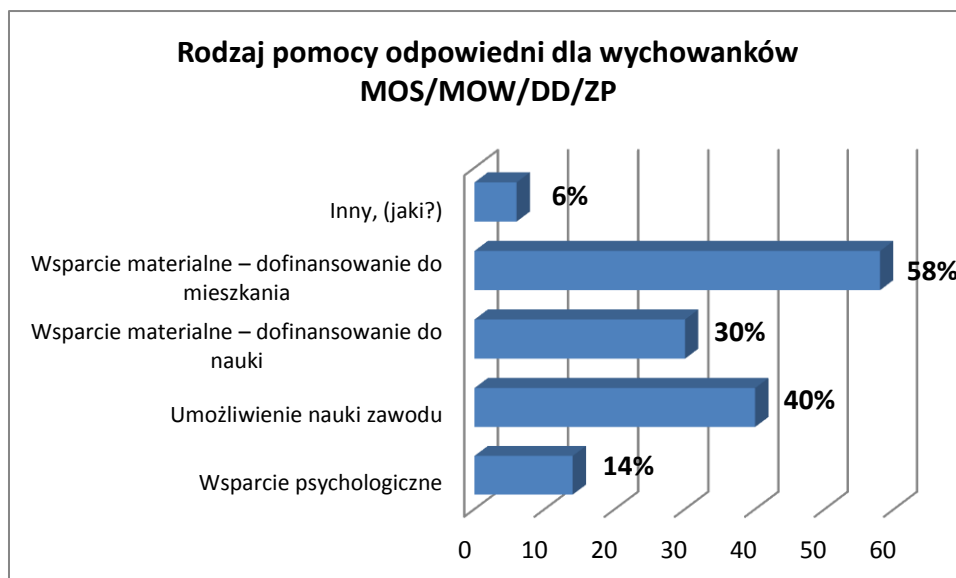
30% respondentów chciałoby otrzymać indywidualne wsparcie od opiekunów, asystentów, pracowników socjalnych, animatorów pracy bądź streetworkerów; 28% wychowanków MOS/MOW/DD/ZP jest zainteresowanych psychoterapią indywidualną, zaś 16% psychoterapią grupową. 10% ankietowanych wyraziło chęć korzystania z poradni psychologiczno- pedagogicznej, natomiast 2% ze świetlicy socjoterapeutycznej. Ponadto 40% wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych wskazało odpowiedź „inne”, z czego 30% respondentów nie jest zainteresowana żadnym z podanych rodzajów wsparcia, natomiast pozostała część wyraziła chęć skorzystania z porad psychologicznych oraz z pomocy wychowawcy. Jeden z wychowanków Domu Dziecka chciałby być w domu rodzinnym. Badani wychowankowie MOS/MOW/DD/ZP określali również rodzaj pomocy, który uważają za najbardziej odpowiedni dla swojej sytuacji.

Udzielone odpowiedzi zestawiono w tabeli 3 oraz na rys. 7.

Tab. 3 Rodzaj pomocy, który wychowankowie MOS/MOW/DD/ZP uważają za najbardziej odpowiedni dla swojej sytuacji.

Lp.	Odpowiedzi	Ilość odpowiedzi	%
1	Wsparcie psychologiczne	7	14
2	Umożliwienie nauki zawodu	20	40
3	Wsparcie materialne – dofinansowanie do nauki	15	30

4	Wsparcie materialne – dofinansowanie do mieszkania	29	58
5	Inny, (jaki?)	3	6

Rys. 7 Rodzaj pomocy, który wychowankowie MOS/MOW/DD/ZP uważają za najbardziej odpowiedni dla swojej sytuacji.

Ponad połowa wychowanków Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych, Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapeutycznych, Domów Dziecka i Zakładów Poprawczych z powiatu wałbrzyskiego potrzebuje wsparcia materialnego na dofinansowanie do mieszkania, 40% umożliwienia nauki zawodu, 30% wsparcia materialnego na dofinansowanie do nauki, natomiast 14% wsparcia psychologicznego. Ponadto 6% respondentów wskazało inny rodzaj pomocy odpowiedni dla swojej sytuacji- 4% udzieliło odpowiedzi „żaden”, zaś 2% wychowanków placówek opiekuńczo- wychowawczych potrzebuje odzież.

Z analizy wywiadów pogłębionych wynika, że ponad połowa wychowanków MOS/MOW/DD/ZP zadeklarowała, że potrzebuje pomocy w zakresie wypełniania druków administracyjnych, natomiast 42% respondentów jest zainteresowanych pomocą w zakresie interpretacji tekstów pism urzędowych. 38% ankietowanych nie potrzebuje pomocy w zakresie wypełniania druków administracyjnych, a także interpretacji tekstów urzędowych.

3.2. Otrzymane wsparcie w zakresie doradztwa

Wśród badanych 62% wychowanków placówek opiekuńczo- wychowawczych z powiatu wałbrzyskiego otrzymało wsparcie w zakresie doradztwa. Zadaniem respondentów było wskazanie czego dotyczyło wsparcie oraz jaka instytucja go udzieliła. Wychowankowie udzielili następujących odpowiedzi:

- kuratorka przychodziła z psychologiem do domu
- w szkole ankieta o zawodach
- rozmawiali ze mną kuratorzy i poradnie na temat mojego zachowania
- tylko przy pracach na konkurs
- opanowanie się, żebym był spokojniejszy
- badali predyspozycje do zawodu
- nie pamiętam o czym
- terapie grupowe a raz w tygodniu indywidualna
- coś o pracy z doradcą zawodowym
- udział w projekcie "Feniks"
- w domu dziecka i w poradni
- w domu dziecka, psychologiczne
- od kierownika w zakładzie
- poradnia psychologiczno-pedagogiczna, zakład poprawczy
- szkoła, poradnia
- poradnia psychologiczna
- zawodowe - w szkole
- MOS Szklarska Poręba
- internat OHP Ząbkowice Śl.
- Zakład Poprawczy
- Dom Dziecka i w Szkole
- w Ośrodku - doradztwo zawodowe
- Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy.

Większość wychowanków MOS/MOW/DD/ZP otrzymało wsparcie w zakresie doradztwa w placówce opiekuńczo- wychowawczej, w której się znajdują.

4. Potrzeby w zakresie szkoleń zawodowych

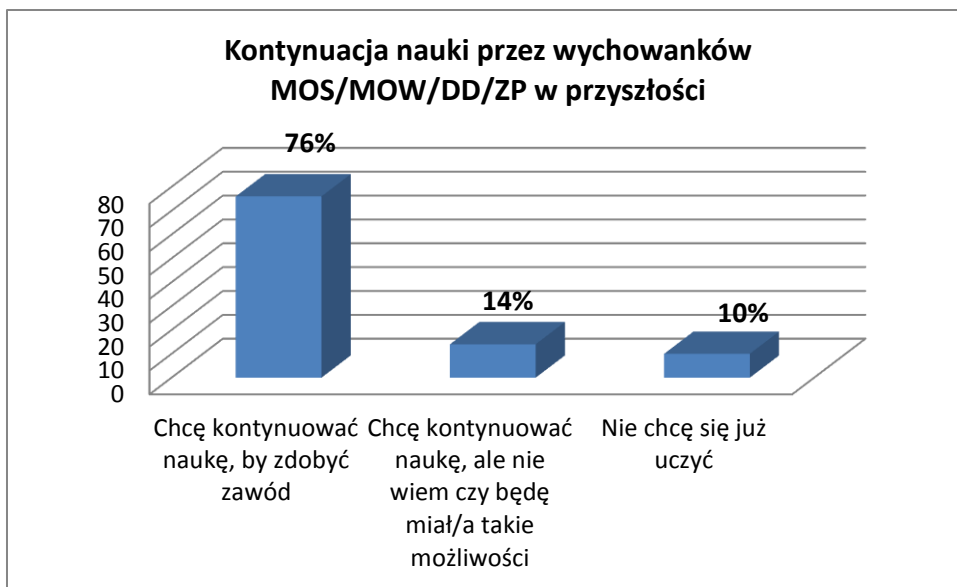
W obszarze badawczym dotyczącym potrzeb wychowanków MOS/MOW/DD/ZP w zakresie szkoleń zawodowych respondenci oceniali swoją szansę na kontynuację nauki w przyszłości, określali szkołę, w której zamierzają kontynuować naukę, oceniali tematy zajęć, które ich najbardziej interesują, wskazywali umiejętności i kompetencje potrzebne na etapie poszukiwania pracy, a także oceniali swoją szansę na zatrudnienie i pracę zawodową w przyszłości.

4.1. Ocena szans kontynuacji nauki w przyszłości przez wychowanków MOW/MOS/DD/ZP

Ocenę szans kontynuacji nauki w przyszłości przez wychowanków Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych, Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapeutycznych, Domów Dziecka i Zakładów Poprawczych z powiatu wałbrzyskiego zestawiono w tabeli 4 oraz na rys. 8.

Tab. 4 Ocena szans kontynuacji nauki w przyszłości przez wychowanków MOW/MOS/DD/ZP

Lp.	Odpowiedzi	Ilość odp.	%
1	Chcę kontynuować naukę, by zdobyć zawód	38	76
2	Chcę kontynuować naukę, ale nie wiem czy będę miał/a takie możliwości	7	14
3	Nie chcę się już uczyć	5	10

Rys. 8 Ocena szans kontynuacji nauki w przyszłości przez wychowanków MOW/MOS/DD/ZP

Z analizy wywiadów wynika, że **76% wychowanków MOS/MOW/DD/ZP chce kontynuować naukę, aby zdobyć zawód**, 14% chce kontynuować naukę, ale nie wie czy będzie miało takie możliwości, natomiast 10% respondentów nie chce się uczyć w przyszłości.

Spośród badanych 66% wyraziło chęć kontynuacji nauki w szkole zawodowej, z czego 15% respondentów jest zainteresowanych nauką zawodu mechanicznego samochodowego, 12% chciałoby posiadać zawód murarza bądź budowlańca, 9% kucharza, natomiast 6% wyraziło chęć zdobycia zawodu stolarza, technologa robót wykończeniowych bądź fryzjera. 3% wychowanków MOS/MOW/DD/ZP zamierza kontynuować naukę w szkole zawodowej, pragnąc zdobyć następujące zawody: dietetyk, muzyk, ślusarz, spawacz, lakiernik, sprzedawca, ochroniarz, BHP-owiec bądź informatyk.

W wywiadach pogłębionych **24% wychowanków MOS/MOW/DD/ZP z powiatu wałbrzyskiego wyraziło chęć kontynuacji nauki w szkole średniej zawodowej**, w zawodach: elektromechanik- 13% respondentów, mechanik- 8% respondentów oraz budowlańców, kucharz, żywieniowiec, informatyk - po 4% respondentów.

Ponadto 6% badanych zamierza również kontynuować naukę w Liceum Ogólnokształcącym.

Spośród ankietowanych wychowanków MOS/MOW/DD/ZP, aż **96% jest zainteresowanych wzięciem udziału w warsztatach dotyczących szkoleń zawodowych**- udzielone odpowiedzi zilustrowano na rys. 9.

Rys. 9 Zainteresowanie wychowanków MOS/MOW/DD/ZP udziałem w warsztatach dotyczących szkoleń zawodowych

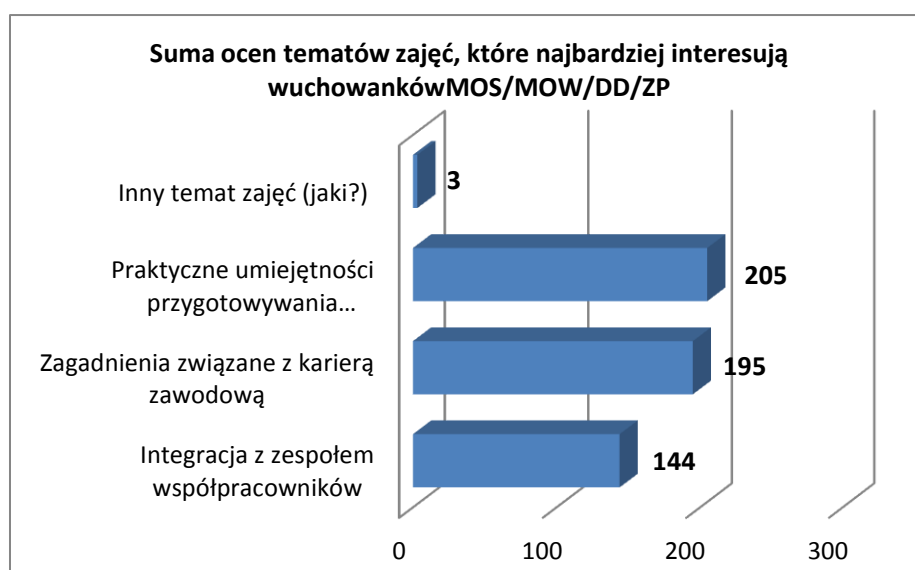
Pozostała część respondentów, tj. 4% nie jest zainteresowana udziałem w warsztatach dotyczących szkoleń zawodowych. Wychowankowie placówek wychowawczo- opiekuńczych nie umieli odpowiedzieć dlaczego nie chcą korzystać z warsztatów w zakresie szkoleń zawodowych.

4.2. Tematy zajęć, które interesują wychowanków MOW/MOS/DD/ZP

Wychowankowie Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych, Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapeutycznych, Domów Dziecka i Zakładów Poprawczych z powiatu wałbrzyskiego w przeprowadzonym wywiadzie pogłębionym oceniali w skali od 1 do 5 (gdzie ocena 5- najwyższa, 1- najniższa) tematy zajęć, które ich najbardziej interesują. Sumę ocen tematów zajęć zestawiono w tabeli 5 oraz na rys. 10.

Tab. 5 Suma ocen tematów zajęć, które najbardziej interesują wychowanków MOS/MOW/DD/ZP

Lp.	Odpowiedzi	Suma ocen
1	Integracja z zespołem współpracowników	144
2	Zagadnienia związane z karierą zawodową	195
3	Praktyczne umiejętności przygotowywania dokumentów aplikacyjnych	205
6	Inny temat zajęć (jaki?)	3

Rys. 10 Suma ocen tematów zajęć, które najbardziej interesują wychowanków MOS/MOW/DD/ZP

Wychowankowie MOS/MOW/DD/ZP najwyżej ocenili tematykę zajęć dotyczącą praktycznych umiejętności przygotowywania dokumentów aplikacyjnych (suma ocen 205). Respondenci również wykazali zainteresowanie zagadnieniami związanymi z karierą zawodową (suma ocen 195) oraz z integracją z zespołem współpracowników (suma ocen 144). Z grupy badanych respondentów 3. wskazało inną tematyką zajęć- np. w zakresie rozwoju umiejętności muzycznych, budownictwa oraz zajęcia związane z motoryzacją.

Ponadto respondenci w wywiadzie pogłębionym udzielali odpowiedzi na pytanie badawcze- Czy jesteś zainteresowana/y wzięciem udziału w indywidualnych spotkaniach z doradcą zawodowym? Udzielone odpowiedzi zobrazowano na rys. 11.

Rys. 11 Chęć udziału w indywidualnych spotkaniach z doradcą zawodowym

W przeprowadzonych wywiadach, 86% wychowanków Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych, Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapeutycznych, Domów Dziecka i Zakładów Poprawczych z powiatu wałbrzyskiego wyraziło chęć udziału w indywidualnych spotkaniach z doradcą zawodowym. Pozostała część respondentów nie jest zainteresowana uczęszczaniem na wskazane spotkania ze względu na brak potrzeby udziału w nich bądź uczestniczenie w podobnych zajęciach/ spotkaniach w przeszłości.

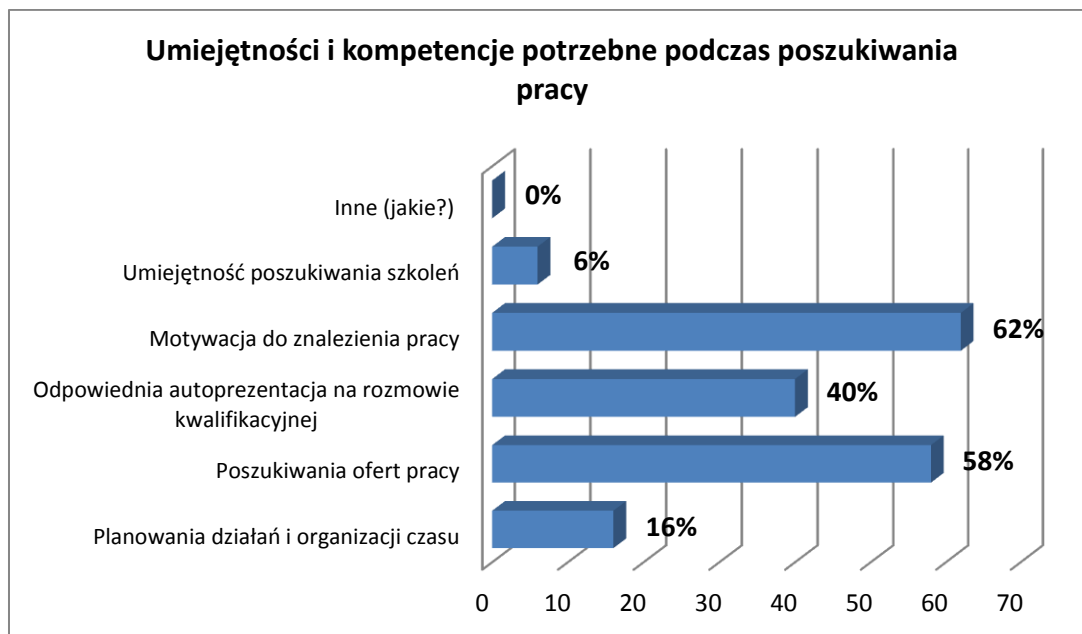
4.3. Umiejętności i kompetencje, które zdaniem wychowanków MOS/MOW/DD/ZP są potrzebne na etapie poszukiwania pracy

Umiejętności i kompetencje, które zdaniem respondentów są potrzebne na etapie poszukiwania pracy zestawiono w tabeli 6 oraz na rys.12.

Tab. 6 Umiejętności i kompetencje, które zdaniem wychowanków MOS/MOW/DD/ZP są potrzebne na etapie poszukiwania pracy

Lp.	Odpowiedzi	Ilość odpowiedzi	%
1	Planowania działań i organizacji czasu	8	16
2	Poszukiwania ofert pracy	29	58
3	Odpowiednia autoprezentacja na rozmowie kwalifikacyjnej	20	40
4	Motywacja do znalezienia pracy	31	62

5	Umiejętność poszukiwania szkoleń	3	6
6	Inne (jakie?)	0	0

Rys. 12 Umiejętności i kompetencje, które zdaniem wychowanków MOS/MOW/DD/ZP są potrzebne na etapie poszukiwania pracy

Analiza materiału badawczego wykazała, że 62% wychowanków MOS/MOW/DD/ZP uważa, że podczas poszukiwania pracy najważniejsza jest motywacja. Ponad połowa respondentów jest zdania, że na etapie poszukiwania pracy najbardziej potrzebne są kompetencje/ umiejętności w zakresie poszukiwania ofert pracy, dla 40% ankietowanych ważna jest również odpowiednia autoprezentacja na rozmowie kwalifikacyjnej, natomiast dla 16% planowanie działań i organizacja czasu. Pozostała część respondentów, tj. 6% uważa, że na etapie szukania pracy powinno się posiadać umiejętność dotyczącą poszukiwania szkoleń.

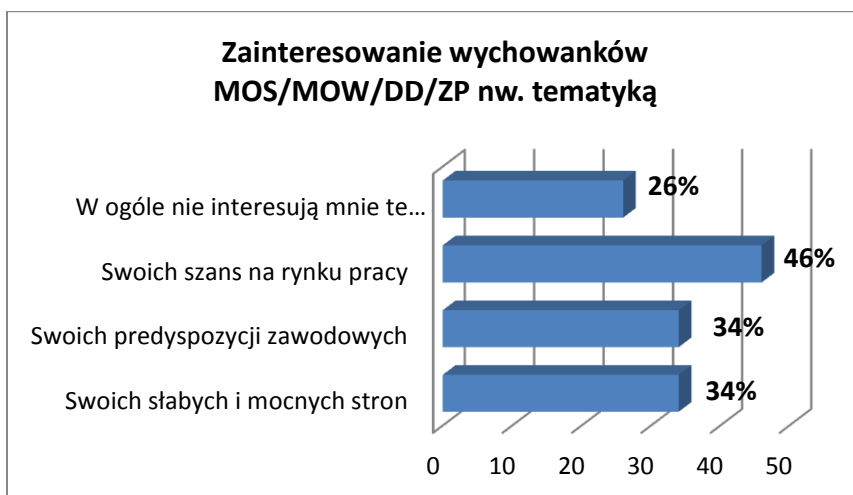
Ponadto respondenci w wywiadzie pogłębionym udzielali odpowiedzi na pytanie badawcze- Które z wymienionych szkoleń z zakresu umiejętności interpersonalnych interesuje Cię najbardziej?. Udzielone odpowiedzi przedstawiono na rys. 13.

Rys. 13 Zainteresowanie szkoleniami z zakresu umiejętności interpersonalnych

Z analizy wywiadów wynika, że 40% wychowanków MOS/MOW/DD/ZP jest zainteresowanych szkoleniami w zakresie pracy grupowej, 38% szkoleniami dotyczącymi radzenia sobie ze stresem, 34% respondentów wyraziło chęć uczestnictwa w zajęciach z komunikacji, 32% z autoprezentacji, 22% z kreatywności, natomiast 14% z asertywności. 10% wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych nie jest zainteresowana szkoleniami z zakresu umiejętności interpersonalnych.

Zainteresowanie wychowanków MOS/MOW/DD/ZP tematyką podaną w wywiadzie pogłębionym przeprowadzonym przez moderatora przedstawiono na rys. 14.

Rys. 14 Zainteresowanie wychowanków MOS/MOW/DD/ZP tematyką podaną w wywiadzie pogłębionym

Z analizy materiału badawczego wynika, że 46% wychowanków MOS/MOW/DD/ZP jest zainteresowanych tematyką w zakresie swoich szans na rynku pracy, natomiast

34% swoich predyspozycji zawodowych oraz własnych słabych i mocnych stron, 26% respondentów w ogóle nie jest zainteresowana powyższymi zagadnieniami.

4.4. Ocena swoich szans na zatrudnienie i pracę zawodową w przyszłości przez wychowanków MOS/MOW/DD/ZP

Swoje szanse na zatrudnienie i pracę zawodową w przyszłości wychowankowie MOS/MOW/DD/ZP ocenili w następujący sposób:

- dam radę, dążę do celu,
- będzie mi trudno,
- nie mam szkoły, najgorzej nie będzie, powinnam dać radę,
- jak się postaram to są duże szanse, jestem zmotywowana,
- szanse bardzo duże, bo mamy szkolenia,
- dobrze czuję się w zawodzie, bo już wcześniej pracowałem,
- chciałbym, ale marne szanse, raczej wyjadę za granicę,
- myślę że bardzo dobrze, jestem chętny do pracy,
- mam szanse, mam znajomych,
- znajdzie się praca, wierzę we własne siły,
- coś tam szukam, trudno znaleźć pracę, bardzo chcę mieć pracę,
- jestem zmotywowany, chcę znaleźć pracę zaraz po szkole,
- nie myślałem o tym, myślę że sobie poradzę,
- zależy czy pójdę do szkoły, uda się- musi się udać,
- dam sobie radę ale nie wiem jak to będzie,
- ciężko mi powiedzieć, wydaje mi się że będę dobrym pracownikiem,
- nie myślałem o tym, najpierw muszę się nauczyć zawodu,
- praca za granicą, wizja na przyszłość,
- mam duże szanse, jest duże zapotrzebowanie na kucharzy,
- ciężko, trudna sytuacja na rynku pracy,
- nie najgorzej,
- dobrze,
- jeśli będę mieć zawód to są spore szanse,
- mam pracę,
- zawsze jakaś jest szansa, trzeba mieć wykształcenie,
- znajdę pracę, będę aktywnie poszukiwać

- tak znajdę,
- średnio,
- dam sobie radę,
- duże,
- bez problemu,
- bardzo dobrze.

Większość respondentów swoje szanse na zatrudnienie i pracę zawodową w przyszłości ocenia dobrze. Wychowankowie MOS/MOW/DD/ZP uważają, że powinni dać sobie radę w poszukiwaniu pracy, wierzą we własne siły, są zmotywowani i chętni do pracy. Wiedzą, że zatrudnienie i praca zawodowa w przyszłości zależy od ich wykształcenia bądź wyuczonego zawodu.

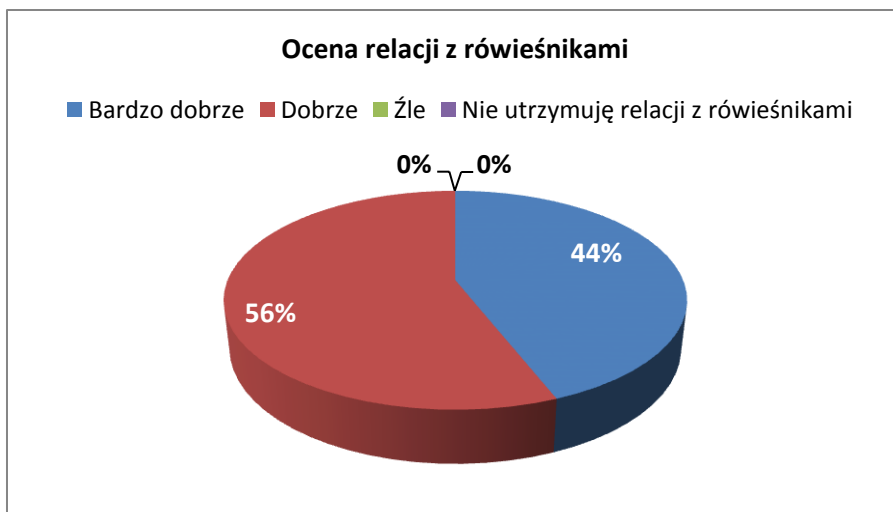
5. Bariery, które uniemożliwiają wychowankom MOS/MOW/DD/ZP start w dorosłe życie i integrację społeczną i zawodową

Zanim badani wychowankowie placówek opiekuńczo- wychowawczych wskazali bariery, które uniemożliwiają im start w dorosłe życie i integrację społeczną i zawodową, oceniali swoje relacje z rówieśnikami i z rodzicami.

Udzielone przez respondentów odpowiedzi w zakresie oceny swoich relacji z rówieśnikami zestawiono w tabeli 7 oraz zilustrowano na rys. 15.

Tab. 7 Ocena relacji z rówieśnikami

Lp.	Odpowiedzi	Il. Odpowiedzi	% respondentów
1	Bardzo dobrze	22	44
2	Dobrze	28	56
3	Źle	0	0
4	Nie utrzymuję relacji z rówieśnikami	0	0

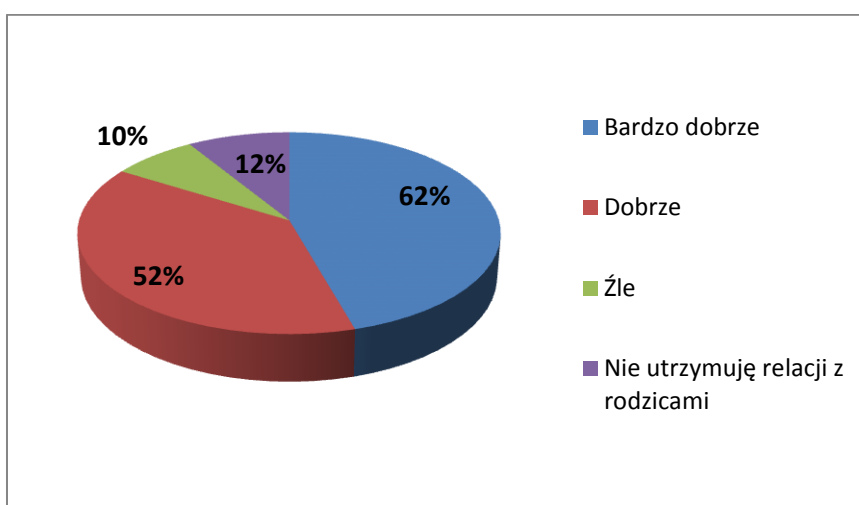
Rys. 15 Ocena relacji z rówieśnikami

Ponad połowa wychowanków MOS/MOW/DD/ZP z powiatu wałbrzyskiego ocenia swoje relacje z rówieśnikami dobrze, natomiast 44% bardzo dobrze.

Udzielone odpowiedzi przez respondentów w zakresie oceny swoich relacji z rodzicami zestawiono w tabeli 8 oraz zilustrowano na rys. 16.

Tab. 8 Ocena relacji z rodzicami

Lp.	Odpowiedzi	Il. Odpowiedzi	% respondentów
1	Bardzo dobrze	31	62
2	Dobrze	26	52
3	Źle	5	10
4	Nie utrzymuję relacji z rodzicami	6	12

Rys. 16 Ocena relacji z rodzicami

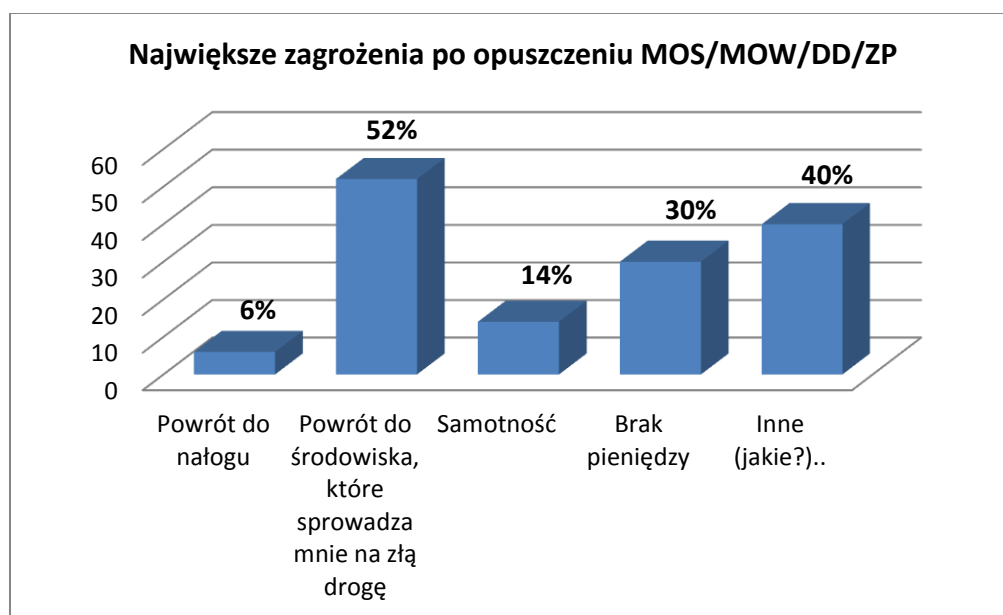
Z analizy materiału badawczego wynika, że **62% wychowanków MOS/MOW/DD/ZP ma bardzo dobre relacje z rodzicami bądź z jednym z rodziców, 52% dobre**, natomiast 10% złe. 12% respondentów nie utrzymuje relacji z jednym z rodziców (z ojcem) bądź nie utrzymuje ze względu na brak rodziców.

5.1. Zagrożenia po opuszczeniu MOS/MOW/DD/ZP

Największe zagrożenia zdaniem wychowanków po opuszczeniu Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych, Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapeutycznych, Domów Dziecka i Zakładów Poprawczych zestawiono w tabeli 9 oraz zilustrowano na rys. 17.

Tab. 9 Największe zagrożenia po opuszczeniu MOS/MOW/DD/ZP

Lp.	Odpowiedzi	Ilość odpowiedzi	%
1	Powrót do nałogu	3	6
2	Powrót do środowiska, które sprowadza mnie na złą drogę	26	52
3	Samotność	7	14
4	Brak pieniędzy	15	30
5	Inne (jakie?)..	20	40

Rys. 17 Największe zagrożenia po opuszczeniu MOS/MOW/DD/ZP

Zdaniem ponad połowy badanych wychowanków MOS/MOW/DD/ZP, największym zagrożeniem po opuszczeniu placówki jest powrót do środowiska, które sprowadza na złą drogę (najczęściej rodzimego). Dla 30% respondentów zagrożeniem jest brak pieniędzy, dla 14% samotność, natomiast dla 6% badanych powrót do nałogu. Spośród badanych, 40% wychowanków MOS/MOW/DD/ZP wskazało inne zagrożenia, w tym: obawa przed brakiem możliwości ukończenia szkoły, brak mieszkania/ domu, brak perspektyw, zagrożenia ze strony rówieśników i rodziców. Z 40% respondentów, którzy wskazali odpowiedź „inne”, 14% nie widzi żadnych zagrożeń po opuszczeniu MOS/MOW/DD/ZP.

Bariery, które uniemożliwiają wychowankom placówek opiekuńczo- wychowawczych start w dorosłe życie i integrację społeczną i zawodową, to:

- pobyt w ośrodku/ zakładzie,
- brak pracy,
- brak mieszkania,
- ukończenie szkoły,
- brak pracy przez szkołę,
- brak zawodu/ wykształcenia,
- brak doświadczenia zawodowego,
- lęk przed usamodzielnieniem,
- negatywny wpływ środowiska,
- brak środków do życia/ brak pieniędzy,
- brak pomocy w nauce i dofinansowania do nauki,
- wiek.

Z analizy wywiadów wynika, że 38% nie ma barier, które uniemożliwiają im start w dorosłe życie i integrację społeczną i zawodową.

5.2. Działania, jakie należałoby podjąć, aby zniwelować bariery uniemożliwiające wychowankom MOS/MOW/DD/ZP start w dorosłe życie oraz integrację społeczną i zawodową

Wychowankowie MOS/MOW/DD/ZP podali następujące działania, które należałoby podjąć, aby zniwelować bariery uniemożliwiające im start w dorosłe życie oraz integrację społeczną i zawodową:

- umożliwić wychowankom MOS/MOW/DD/ZP ukończenie szkoły,
- pomoc w poszukiwaniu pracy,
- umożliwić opuszczenie Zakładu Poprawczego poprzez warunkowe zwolnienie,
- umożliwić opuszczenie placówki,
- dążenie do poprawy zachowania wychowanków MOS/MOW/DD/ZP,
- pomoc w znalezieniu mieszkania/ domu,
- motywowanie wychowanków,
- zapewnić indywidualną pomoc,
- pomoc wychowawców,
- zmienić ustawy (m.in. dot. pomocy Romom)
- umożliwić zmianę miejsca zamieszkania.

IV. Spis rysunków

Rys. 1 Rodzaje instytucji, których wsparciem zostali objęci respondenci

Rys. 2 Czym jest sytuacja trudna zdaniem wychowanków MOS/MOW/DD/ZP

Rys. 3 Jak często zdarzają się wychowankom MOS/MOW/DD/ZP sytuacje trudne

Rys. 4 Reakcja wychowanków MOS/MOW/DD/ZP w sytuacji trudnej

Rys. 5 Przyczyny sytuacji w której się znaleźli wychowankowie MOS/MOW/DD/ZP

Rys. 6 Rodzaje wsparcia, jakie chcieliby otrzymać wychowankowie MOS/MOW/DD/ZP

Rys. 7 Rodzaj pomocy, który wychowankowie MOS/MOW/DD/ZP uważają za najbardziej odpowiedni dla swojej sytuacji.

Rys. 8 Ocena szans kontynuacji nauki w przyszłości przez wychowanków MOS/MOW/DD/ZP

Rys. 9 Zainteresowanie wychowanków MOS/MOW/DD/ZP udziałem w warsztatach dotyczących szkoleń zawodowych

Rys. 10 Suma ocen tematów zajęć, które najbardziej interesują wychowanków MOS/MOW/DD/ZP

Rys. 11 Chęć udziału w indywidualnych spotkaniach z doradcą zawodowym

Rys. 12 Umiejętności i kompetencje, które zdaniem wychowanków MOS/MOW/DD/ZP są potrzebne na etapie poszukiwania pracy

Rys. 13 Zainteresowanie szkoleniami z zakresu umiejętności interpersonalnych

Rys. 14 Zainteresowanie wychowanków MOS/MOW/DD/ZP tematyką podaną w wywiadzie pogłębionym

Rys. 15 Ocena relacji z rówieśnikami

Rys. 16 Ocena relacji z rodzicami

Rys. 17 Największe zagrożenia po opuszczeniu MOS/MOW/DD/ZP

V. Spis tabel

Tab. 1 Przyczyny sytuacji w której się znaleźli wychowankowie MOS/MOW/DD/ZP

Tab. 2 Rodzaje wsparcia, jakie chcieliby otrzymać wychowankowie MOS/MOW/DD/ZP

Tab. 3 Rodzaj pomocy, który wychowankowie MOS/MOW/DD/ZP uważają za najbardziej odpowiedni dla swojej sytuacji.

Tab. 4 Ocena szans kontynuacji nauki w przyszłości przez wychowanków MOW/MOS/DD/ZP

Tab. 5 Suma ocen tematów zajęć, które najbardziej interesują wychowanków MOS/MOW/DD/ZP

Tab. 6 Umiejętności i kompetencje, które zdaniem wychowanków MOS/MOW/DD/ZP są potrzebne na etapie poszukiwania pracy

Tab. 7 Ocena relacji z rówieśnikami

Tab. 8 Ocena relacji z rodzicami

Tab. 9 Największe zagrożenia po opuszczeniu MOS/MOW/DD/ZP

VI. Załączniki

Załącznik 1- Scenariusz Indywidualnego Wywiadu Pogłębionego (IDI) -ankieta badawcza na potrzeby innowacyjnego projektu pn. **„Młodzi Gniewni – wypracowanie nowych i skutecznych metod integracji społecznej młodzieży wykluczonej lub zagrożonej wykluczeniem społecznym”**.

